

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈУ И УРЕЂУЈУ:

АРКАДИЈЕ БАРАЋАНИН

И

АЛЕКСАНДАР ЈОРГОВИЋ.

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ШИРЕ ПОЉЕ ЗА РАД ЖЕНСКИХ ЗАДРУГА.

Кад хоћемо да пишемо о раду наших добротворних задруга, морамо им пре свега признати заслуге у разним гранама нашег друштвеног живота. Наше женске задруге без разлике, за то су и постале, да удруженом снагом могу са више успеха делати на пољу добротворности, а после су пренеле своју радњу са успехом и на друге гране нашег јавног живота. Погледајте само широм подигнута малолетња забавишта, која се мал не сва издржавају потпором женских задруга. Погледајмо у наше учевне заводе, ту ћемо наићи и мушких и женских лица, која се издржавају баш потпором женских задруга, и без које потпоре не би могли доспети до оног положаја, до кога после заиста и доспевају. Погледајмо пред зиму сва наша места у којима има добротворних задруга, са колико пожртвовања, и са колико материнске љубави задругарке заодевају сироту школску децу, која би иначе као што се каже гола и боса морала по цичи зими ићи у школу. И колико стручан је још рад наших женских задруга, што овде нисмо ни побројали? — Сваки поле свестан човек мора признати нашим женским задругама, да оне раде колико могу.

Но, покрај ове њихове радње нису

искључена ни друга поља рада, на која се можда за сада не простире радња наших женских задруга. За проширење рада њиховог бивало је и савета и договора, а баш и самих предлога у јавности, као што је предлог Стевана В. Поповића, учињен приликом прославе задружне у В. Кикинди, да се женске задруге удруже, и да отворе српски завод за васпитање и за више образовање Српкиња. Није нам познато, да ли је тај предлог узиман од појединих задруга у расправу, те га ни ми нећемо даље додирнути.

И наша је намера да у ово неколико речи упозоримо наше женске задруге, на једно поље рада, које би од врло велике користи било, бар тако држимо, а не би било немогуће извести.

Да се заузимањем могу и веће ствари у живот привести, доказала нам је изложба женских рукотворина у Нов. Саду 1884 г. која је нашим задругама женским, и нашим Српкињама раделицама, и у страном свету много признања донела.

На изложби тој тек видели смо тако рећи и ми сами, каквих дивних женских радова израђују наше Српкиње. Особито признање стекао је бели вез, златан вез и српски ћилимови. Какви нови и дивни

извори зараде изнешени су ту пред свет? Какви планови нису тада прављени о сталном музеју за српске женске рукотворине, који би био посредник између купаца у страном свету и наших Српкиња раделица? Али планови — осташе планови, као и многи други на жалост код нас Срба. То што се код нас планирало, то су израдиле стране, велике трговачке куће, и сад се српски Ђилимови изгубили у берлинском „Базару“ и другим помодним часописима, који су мотиве чисто наше сипели и заплели, па је отуд изашао „десен модерн.“

Звезде биле, — па се изгубиле!

Или зар је та врста индустрије, та вештина у рукотворинама, која лежи у српском женскињу тако незнатна и од такве мале вредности, да би ју требало напустити. Ако је још које време напустимо, изгубиће се. А онда ће се обистинити она наша народна пословица: „Имаш ме, не знаш ме; изгубиш ме, познаш ме.“

Главни извор привреде нашега народа је земљорадња. Ако је игде нужна домаћа индустрија добро развијена, то је код нас нужно. Не треба на ништа друго да укажемо, него на жалосну појаву исељавања нашег народа. Кад је лето, онда и наш раденик може с би хлеба овде да заради, али кад настану тешки зимски дани, где нема пољског рада, онда настаје прави чемер. Код нас земљораднички свет седи преко зиме, био богат или сиромаш, само што онај, који има нешто, може да дочека лето врло лако, али сиромашу је тешко.

А домаћа индустрија би могла преко зиме дати и највећем сиромашку сигурна уживљења. Само га треба научити на то, и то како женско, тако и мушко. Па кад би удруженим силама радили, неби више сиротиња завирала ни у једну кућу.

Не можемо казати да и сада у појединим кућама преко зиме жене не ткају или друге послове раде, али није то оно што треба извести, него систематски ширити радност у све слојеве, а опет старати се и за прођу произведених предмета.

Ето! То је то шире поље за радњу женских задруга, што га ми замишљамо.

Зар је једна вредна жена, која својим рукотворинама, што их је преко зиме урадила, може читаву своју породицу да одене?

А кад погледимо ратарске породице у других народа, где и мушко и женско преко целе зиме не седи бадава, него једни плету котарице, сламње шешире, праве четке, други преду, ткају и остале послове израђују, зар не видимо, како у тих породица нема оскудице, како и зими и лети једнако живе, јер непрестано зарађују. А у нашег народа има вештине за разне послове, само га треба научити радити. А има код нас и тих сировина, што су за обраду нужне; има дрва, сламе, чекиња, пружа, кудеље и свачег што треба, само још треба вредних ручица, које су, као што је познато, благословене.

А ко ће га научити, и где ће народ те послове научити? То је оно, што је главно.

Научиће у школи, и то у *индустријској школи*.

У мушким школама учиће мушки своје послове, а у женским школама женске ће учити своје. Ако могу бити и једне и друге, онда је тек врло добро; ако не могу, бар да се отворе *женске индустријске школе*.

У тим женским индустријским школама би се учило: Израђивање лана и кудеље, пређа и ткање на обичном разбоју. Прање, чешљање, пређа и ткање вуне. Кројење и шивење женског одела и белог рубља. Сушење воћа и других плодова, укување воћа, прављење екстракта. Плетење лике, сламе и пружа. На послетку још и финији женски радови.

Наравна ствар, да је у првом реду нужно имати наставничко особље за тај посао. А ти наставници морали би бити спремљени, не би се смели по нашем обичају примати они, за које ми држимо да ће знати, него послати у државне школе где ће се за тај посао оспособити, јер нико не може никога научити чему, што и сам не зна. Дакле у првом реду ваљане и *оспособљене* за тај посао учитељске сваге. Јер држава има таквих школа, где спрема учитељице за женске индустријске школе.

Така женска индустријска школа, не би ни стала тако много трошка, као што би н. пр, један виши васпитни завод, где би се учио и клавир и немачки, француски, ваљда и енглески, а и преча нам је потреба, да се помогне онима који требају зараде.

Кад би наше све женске задруге увиделе колико нам је нужна така женска индустријска школа, могле би ју заједничким силама створити. Најпре би требало из заједничког трошка учитељице спремити (можда би добро било да суботичка задруга Српкиња своју штипендију даде такој свршеној учитељици, која ће ићи горе да се оспособи за учитељицу у женским индустријским школама), и за то време би било каде се постарати о начину остварења.

У држави нашој постоје многе такве женске индустријске школе, и те благотворно утичу на материјално одржање народа. Има и таквих школа, које само за једну зиму трају, па онда учитељ или учитељица иду у друго место да поучавају.

Н. Сад.

Али обично је течај две године, и које тај течај сврше, те могу самостално да воде и велике куће, или могу да отворе радионице, или да се употребе за учитељице женског ручног рада у мањим школама. Како се темељно у оваким школама може да научи сваковрсна радња, што у делокруг домаћинин спада, спомињемо, да су у једној такој индустријској школи на практичном испиту, пред читавом публиком ученице добиле комад штофа за хаљину, и тамо је скројили, сашили и у њу обукли једно сироче, а то све за један једини сат.

Ове овде изнешене мисли препоручујемо пажњи наших штованих женских задруга, можда ће оне, ако буду расправљале, наићи одмах и на начин, како се може ово практично одмах и у живот привести.

Ла—.

СЈЕТИ МЕ СЕ. . .

Кад ти тајни гласак сјетни
Мирног санка тргне слас',
Сјети ме се, цвјете драги,
То је моје душе глас;

Мостар 28. окт. 1893.

То је љубав, што се диже
Са престола срца мог,
Па се моли, да те срећну
Вјечно штити благи бог!

Алекса Ристов Шантић.

ЉУБИЦА УДОВА РАДИШИЋКА ДОВРОТВОРКА

У последње доба све се чешће појављују на небу родољубља српског и женска имена. Не прође, данас, ни једна установа народна, а да и по која Српкиња не долије по нешто од своје стране у кандило народне среће и напретка.

Међу овостраним Српкињама, новијег времена, стала је с ове стране у прве редове, скоро упокојена родољубка, Љубица удова Радишићка из Сегедина, која је живо пратила наше народне потребе и хитала, да помогне уклањати недостатке и блажити невоље народног живота.

Сегедин (или Соједин) је била некад лепа српска варош; то ће показати стари списи, то посведочава славно име Пере Сегединца, то се и до пре буне од 1848 г. видело на чиновницима Србима, који су ту у знатном броју заузимали прва и нај-

отличнија места у варошкој управи; то ће, на послетку, потврдити и место, где је подигнута српска православна црква и школа. Када је оно 1879. г. онако ужасно пострадао Сегедин од поплаве Тисине, остала је на суву само српска правосл. црква и школа и неколико кућа око њих; а то је знак, да су то највиша места оног земљишта и да су на тим местима морале бити и прве насеобине.

Данас тек ако има тамо 200 српских православних душа, па и тима прети опасност, да ће за коју годину преливени бити од туђинске поплаве. Ту су опасност опазиле и наше дичне Српкиње Сегединкиње, те се удружише још пре 20 година и стале дизати и јачати бедем српског родољубља и у својој добротворној задрузи Српкиња, те извлаче на површину српског имена

и поноса сваке године по неколико сиротих Српчића из сегединске сиротиње. У том колу родољубивих раделица те племените задруге, највише је припомагала врлој председници и заслужној Српкињи гђи Емилији Сремчевој, пок. Љубица Радишићка, која је за своје заслуге била отликована потпредседништвом исте задруге.

Осим рада и прилога у задрузи чинила је ова покојница многе поклоне цркви сегединској и српско-кретурској, као свом родном месту. Баш прошле године даровала срп. кретурској цркви два свилена и богата барјака.

Кад је поникла мисао српског учитељског конвикта у Нов. Саду прискочила му је, међу првима и покојница са 2000 фор. прилога. На брзо за тим, кад је од народно-црквеног Школског Савета изишао поклич, да се оснива светосавски фонд за потпору вероисповедних осн. нар. школа у сиромашним српским општинама, притекла је

покојница са 4000 фор. прилога и постала је, после оснивача његовог, Његове Светости патријарха Георгија, прва и најјача приложница, те, за нас Србе с ове стране данас најзначајније установе.

Њена родољубива душа осетила је, колико је важан и значајан свештенички чин у нашем народу, те је тежила, да народ српски дође што пре до добрих, родољубивих и отличних снага свештеничких, те је на ту цел оставила фундацију од 5000 фор. да се отуда испомажу штипендијом врени и сироти ученици, који се одају тој народној служби.

Кад се све то прегледи: онда се види, да је у трошном телу врле ове покојнице почивала племенита, родољубива и српска душа, те је заслужила, да јој одамо достојну пошту и да јој на овом вечном растанку довикнемо: слава ти добра душо, заслужила си рајски покој и вечан спомен међу нама!

Н А Д А.

ПО ПЕТЕФИ-У.

Лете нам наде попут лепушних птица
Високо, високо, високо . . .
Ал' и у најсмелијем крету
Небу већ близу у лету

Орó где гвездо вије
Ето ти ловац дође
Па их убије. . .

Јелица Беловић-Бернадзиновска.

„ПИСМА МОМЕ СИНУ“.

(Свршетак.)

Забаве су у згодно време исто тако нужне, колико и корисне. Оне образују човека за свет, уче нас познавати карактере, и показују нам човечије срце у тренутку таковог, кад исто није прикривено.

Али забаве имају и прудове на којима наседају највише младића. Са разапетим јадрима полазе, без компаса и без довољног разумевања за управљање лађе. Место забаве — јад и брука. Но, немој мислити, да ја хоћу да те од забаве одвраћам, — желим ти доста забаве, али моја је цел, да те упутим, да се не превариш.

Бирај сам себи забаве, а не дај да ти их други силом натура. Под забавом разумевам ја позориште, скуп доброг друштва, веселе вечерње забаве, па и

игранке. Игра сама по себи баш није бог зна како мудра ствар. Али је заведена у добрим друштвима, па за то људи од духа морају кад и кад заиграти. Па кад морају, онда то треба и добро да знају. И ако не иштем да будеш први играч, али желим да добро знадеш играти. Иштем од тебе, да све у опште, што год радиш, добро радиш.

Многи младићи запливају у забаве, које они ни не уживају, јер нису праве забаве. Често се неумереност држи за забаве.

Друштво честитих људи; угодно скучен астал; игра, која забавља; учтиво опхођење са женскињама од отмене разборитости и понашања, — то су праве забаве честитог

човека, и таке забаве неће донети штете ни његовом здрављу ни имању. Све што преко тога прелази, постане — страст.

Код астала може човек бити при врло добром апетиту, — али ако је ждера, одмах је понижен. Неко може у друштву учествовати у игри разној, — али ако је коцкар од заната, одмах је понижен. Жив разговор и шала, може човека истаћи у друштву, али отрцани вицеви и гласан смеј могу начинити човека будалом. Свака врлина, каже се, стоји у тесној свези са којим пороком. Исто тако и свака забава стоји у свези са којим понижењем.

* * *

Наука о познавању света учи нас две ствари, али за које ми слабо хајемо, већ по својој природи. Једно је од тога, да смо господари свога темперамента и свога израза на лицу. Човек, који није од света, тај ће при сваком за њега непријатном догађају успламгети од гњева, или ће га стид скрушити. Гњев начини, да постане безуман, а стид, да говори и твори као каква будала. А ко је од света, чини се као да не разуме оно, што не може или не сме знати. Ако погреши, он ће хладнокрвно своју погрешку исправити, а неће необузданим повашањем све дубље упадати.

Друга је ствар, од чега треба да смо господари, отворено лице а задржане мисли. Тиме ћемо спречити у многим случајевима, да над нама владају хладнокрвнији људи, који умеју употребити и најмању промену у нашој унутрашњости. Ко не може себе сам да савлада, да може по њега непријатне ствари саслушати, а да не плаве гњевом, или пријатне ствари, а да не скаче одмах од радости, — ко велим то не може, тај је увек у рукама сваког притворног варалице. Ови ће га хотимице вређати или ће му ласкати, не би ли тиме могли загледати у његову унутрашњост, и његово срце. А кључ срцу ваља сваки код себе да има, а да га другом не поверава.

Ко своју нарав не може толико савладати, да може и ва непријатну ствар остати миран, тај не треба да са светом опћи, него нека буде пустињак.

Не слушај само оно, што људи говоре, него пази и како говоре. Ако си мало бистар, више ћеш истине дознати очима,

него ушима. Јер људи могу да говоре шта хоћеју, али изглед свој не могу да удесе како хоћеју. Њихов поглед често одаје оно, што су у речи хтели да сакрију.

Да се човек у свету може наћи, нужно је да увек пази, да је присебан и хладнокрван. Ма да је Ахил био невредим, опет је за то у бој ишао у оклопу.

Ако те когод. кога ти само из даље познајеш, уверава одједанпут о својој наклоности, то учтиво прими, али му се не поверавај. На први поглед се не заљубљује. Ако ти се когод куне за такве ситне ствари, које су иначе врло вероватне, само да те увери, а иначе би доста било само их споменути, то да знаш, да исти лаже, и да му је много стало до тога да му верујеш, јер се иначе не би тако навезао.

Ништане може тако увредити као то, кад коме показујемо његове недостатке у образовању, положају или имању. Пошто положај или имање није у власти дотичног, да га измене, то је уједно и неправда, на те ствари код других прстом указивати. А указивати на нечије непотпуно образовање, то је пакост и неваспитање. Пре би се приличило да им помогнемо, него да их вређамо.

Немој никад попустити, ако те што из нутра наговара, да у друштву даном приликом износиш туђе слабости или погрешке, те тиме да друштво забављаш, или га развеселиш, или да своја преимућства износиш. За онај мах можеш наићи на благодарну публику, која ће се можда и смејати, али знај, да ћеш тиме увек себи непријатеља навући. И сами они, који су се смејали, бојаће се у будуће тебе и неће те волети, јер ће се бојати, да ће други пут они на ред доћи. Ако имаш вица, то се њиме послужи, да се допаднеш, а не њиме да вређаш.

Немој никад исказати све што знаш. Женскиње и младићи обично не могу да задрже никаквих тајана, него кажу све што знају, да би тиме показали, колико поверења имају у њих други људи.

Напоследку би ти још саветовао, да никад не нападаш на читаве сталеже у друштву, јер ћеш тиме стицати себи највише непријатеља. Јер у сваком сталежу

има и добрих и рђавих. Сви смо људи подложени истим страстима и назорима, и разликујемо се према своје васпитању само у друштвеном понашању. Било би дакле врло несмотрено и неправедно, све у опште нападати. Поједини људи могу и да опросте и да се измире, цео сталеж један пак неће то никада учинити.

Од најмилијих тема за незграпну шалу као забаву у друштву, то је брак Њиме хоће оне бедне незналице да забављају друштво, који немају ни шале нити икаквог духа. Таке глупаке сам обично изводио из такта тиме, што сам на њихово приповедање, где су очекивали највећи смех, највећма се уозбиљио, те сам запитао: „Но, па шта онда?“ као да сам мислио, да још није крај приповетца, него да тек сад долази оно, где ће своју духовитост показати. То их је увек збунило, јер немају свога проницавања, него се испомажу шалом. Људи, који имају духа и васпитани су, неће никад на таку забаву у друштву

спасти. Они ће увек наћи згодне теме, којом ће се корисно и весело провести у друштву. Они ће умети употребити шалу без сатире и незграпних вицева, а знаће бити и озбиљни без да су досадни.

Сва шала и исмевање, која се односе на народности, друштва и сталеже, све је то неумесно, и то ће радити само људи, који немају духа. Појединог човека пак пресуђуј по његовом карактеру, онако, како си га ти упознао а не по његовом spolu, начину живота или сталежу.

* * *

Овим смо завршили овај низ корисних поука и савета, које је отац своје сину давао. И ако се нисмо држали строго реда, као што је у самој књизи авторовој, ипак смо гледали, да ништа не изостане, што би било важно да се изнесе. Желили смо да поштованим читаоцима, особито самим младићима, или матерама, које ће те младиће поучавати, — тиме услугу учинимо.

ВЕЧИТА ЉУБАВ.

(ПРЕВОД.)

Твоје име сто сам пута
По сувоме песку шара',
Ал' га разн'о ветрић лаки,
Плаха га је киша спрала.

А у срце, тек једанпут
Имена ти знак сам пис'о,

14. VIII. 1896.

Нит' га спрало сиће море,
Нит' га бесни холој збрис'о.

И кад ветар пенео ми
Раз'но буде с гроба мога.
И пеп'о ће још да чува
Успомену злата свога.

Радослав.

ВИШИ ЗАВОД ЗА ВАСПИТАЊЕ ДЕВОЈАКА У БЕОГРАДУ.

Пре двадесет и неколико година био је овде код нас у мањим вароњима још врло уско означена граница у образовању женскиња. Кад је девојчица свршила основну школу, ако није још у којем „леру“ хтела да допуни своје образовање, обично је онда остала код куће. Тек имућне и из првих породица девојчице давале су у коју престолничку варош на више избражавање у какав „институт.“ Колико су ти лерови и институти могли дати Српкињама оне образованости, која је њима нужна, о томе говоре сви они наши

часописи и гласила, која су у том времену излазила, и која су скоро сталних рубрика имала, у којима су морали час да исправљају онај злочестан обичај, да су наше Српкиње у међусобном саобраћају се служиле страним језицима, — час су их морали поучавати у најпримитивнијим знањима из живота и обичаја свога народа. Већ се за рана појавила тежња међу нашим Српкињама, да добију своје заводе, где ће моћи добити оно образовање што јој је као интелигентној Српкињи нужно. Прва последица тога било је примање

женскиња у учитељску школу, а одмах за тим и отварање виших девојачких школа.

И у Србији постоји већ давно Виша Женска Школа, али од године 1894 отворен је тамо и виши завод за васпитање девојака, који стоји под заштитом краљице Наталије, и који је тако удешен, да не само да потпуно замењује оне институте у великим престолницама, него својим питомицама даје више образовање и васпитање, како би постале образоване, скромне, вредне и ваљане домаћице и добре Српкиње.

Намера нам је, да овај Завод, у колико се то даје из програма учинити, овде прикажемо.

Кад разгледамо, на што се све обраћа пажња, онда видимо, да се поглавито пази на хришћанско — морално и на домаће васпитање, на образовање карактера и друштвено опхође. Не мања важност се полаже и на чување народних обичаја и осећаја. Уз српски језик изучава се потпуно францески и немачки језик. А осим осталих знања, која су потребна, негују се и лепе вештине; као: свирање на клавиру, певање, цртање, лепо писање и играње. Уче се корисни женски ручни радови, а нарочита се пажња обраћа на шивење и кројење рубља и хаљина. Даље се питомице вежбају у домаћем газдинству, практично и теоретично у домаћим пословима, кућевној економији и књиговодству. Упућује се у домаћем лекарству и у неговању здравља.

Управитељка завода је гђца *Љубица Сладојевићева*, уз коју делају још четири професора и потребан број стручно образованих лица. За конверзацију на француском и немачком језику држе се странкиње у заводу, а управница и економка такођер говоре са ученицама француски и немачки.

Обим наставног плана је одириликe

онакав као што је то и у вишим женским школама, само се н. пр. домаће газдинство предаје на немачком језику, а поуке из естетике дају се на францеском језику. Програм за женски ручни рад и музику је много опширнији и обим му је много већи него у другим женским заводима.

Разреда има свега пет, а ученице из три виша разреда дежурне су једна по једна у кухињи и то за све време кувања. Истога дана су оне и редари за разреде и цео завод.

Пансионаткиње (које у заводу станују, и добивају храну и све) плаћају годишње 960 дин (420 фор.) Школска година почиње 1. августа, а свршава се концем јуна идуће године, те тако велики одмор траје месец дана, кад и пансионаткиње могу ићи кући (али не морају.) У први разред се примају девојчице од 10—14 година. За употребу намештаја, прибора за обедовање, клавира, шиваћих машина, школских књига, плаћају све ученице без разлике при упису 100 дин. (око 40 ф.) једанпут за свагда. Храна је у заводу здрава, снажна и укусна. За доручак добијају ученице каву с млеком; у 10 сати и у 4 сата после подне ужину; за ручак 3 јела: супу, говеђину са сосом и поврће с месом. Четвртом и недељом даје се тесто а уторником печење. За вечеру даје се два јела.

Ово су најглавније ствари што ваља о овом заводу знати, и које смо ми из програма извадили. По свему се дакле види, да је овај завод удешен по образцу горњих завода; могу се све оне науке, језици и вештине научити, као и у горњим заводима, само овај завод има то за себе, да прво гледа да питомицу утврди у својем, па онда у туђем.

ПРАВА СРЕЋА.

Славуја малог слушај,
У пољу гледни цвет,
И ти ћеш рећи душо:
Зар није сретан свет?

Ал' то ни једно селе
Не годи срцу мом;

Земун 1895.

Праву сам срећу гледо
У црном оку твојем.

За тебе душо живим
За тебе живим ја;
Из твог ми ока црног
Живота сунце сја.

Александар Караџевић — Сремац.

Честити роде Српски!

„Богу узajмљује, ко сиромашу даје“
Премудри.

Била је пријекa православне цркве и српскога народа нашега у Хрватској и Славонији потреба, да се овде у Пакрацу поново отвори мушка учитељска школа наша.

Тој потреби удовољено је јесени 1894. год, и данас у три разреда своја броји учитељска школа овдашња до 60 ученика, по 20 од прилике у свакоме разреду. Ти ће ученици, ако да Бог, већ до године да отпочну као свршени приправници разилазити се по Хрватској и Славонији, и попуњавати наша по закону мјеста учитељска, међу којима има празних, има попуњених учитељима римокатолицима, има попуњених неспособљенима учитељима, а има опет попуњених и учитељица мјесто учитељима, а то све за то, што није могло другачије да буде. Није било довољно оспособљених наших учитеља, па је онда било боље и овако, него ли никако; боље него школа празна, затворена са свим.

Како су прилике данас за школу у опште благопријатне, можемо се доста поуздано надати, да ће и наша обновљена учитељска школа овдашња, живити одседа љепшим, пунијим, самосвојнијим животом.

Ту наду даје нама и досадашњи учитељске школе овдашње живот и рад, који је без сумње много допринео томе, да се умножи број ученика њених овако као што се умножио за ове прве три године, од како се поново отворила.

Но да се та нада наша испуни што пре и потпуније, треба да ју потпомогне љубав наша, али не „језиком и ријечима“ него „дјелом и истином“ као што вели св. Апостол Јован.

Клирикални Карловачки фонд наш подмирује све потребе учитељске школе овдашње — осим стана — и даје 1200 фор. годишње припомоћи приправницима њенима.

Толико даје годишње припомоћи приправницима и добровољцима прилозима честитих отаца наших основани препарандски фонд пакрачки, који поврх тога даје годишње 300 фор. а и више на оправке богословскога здања, у коме је учитељска школа, и на разни намештај њен.

Није томе давно, како серужила прилика препарандском фонду нашем, да купи овдје у мјесту згодну, пространу двокатницу — досада бојницу земаљску — са лијепијем и пространијем унаоколо вртом, и тако је сада учитељска школа овдашња дошла до своје властите куће, које досада није имала. А како је иста двокатница пространа, у четворокуту, кога су двије стране дуге по 34 метра а друге двије 37.5 метра, то је епархијски школски одбор овај тога мишљења, да би понајбоље одговарало потребама овдашњима, да се иста двокатница удеси за интернат — завод, у коме би се учитељски приправници обучавали, а уједно имали у њему и стан и храну своју. Тиме би се помогло и приправницима и материјално и морално.

Материјално, јер би у заводу имали приправници добар, чист, и уредан стан; добру, чисту и уредну рану, што сада ријетко који од њих има, јер су скоро сви с реда сиротиња, која живи по највише од оно мало припомоћи, што ју добивају из споменута два фонда, или са друге које стране у новцу, или у храни, коју добивају њеки од приправника овдје у мјесту по кућама са душама божјима, при чему ипак једно с другим пролазе као она сирота дјевојка, за коју вели народна пјесма наша:

„када руча онда не вечера,
„кад састави ручак и вечеру,
„онда јој је рува недостаало.“

А покрај материјалне имали би приправници од интерната помоћи и моралне кад се узме, колика су данас на свијету искушења, и од чега све нема да брани младеж данашња срце своје и душу млађану, особито без добра, непосредна, непрекидна надзора у туђини, а к томе сиротиња, које зло лијени као знанца свога и другог радо и често.

Та су искушења кудикамо већа онде, гдје нема довољно за ученике подесних станова, као што је то случај и овдје у мјесту. И зато је интернат за учитељске приправнике овдашње од пријекте потребе. Али откуд интернат основати и издржавати га?

Препарандски фонд овдашњи у куповање и поправке горње двокатнице и учитељски намештај њен, утрошиће од своје главнице од прилике овај део, који је доносио досада интерес, што су га примали до данас приправници као припомоћ.

А и даље крвити главницу тога фонда, или само спријечавати и одседашње напредовање његово не би било савјетно. А клирикални фонд све ако и повећа садашњу припомоћ своју, то ипак неће моћи сам да подмири све трошкове интерната, који се мора основати према досадашњем рачуну за 80 приправника.

Њешто ће моћи и морати привијети и сами приправници, као што раде то њеки сада, но при свему томе још ће доста недостајати до онога износа који ће требати за толики број учитељских приправника, па откуд недостатак тај да се намакне? Епархијски школски одбор овај тога је мишљења, да се недостак тај може да намакне добровољцима прилозима имућнијих црквених општина и појединих чланова православнога српскога народа нашега из Архидијецезе Доњокарловачке и Епархија Горњо Карловачке и Пакрачке, јер те три Епархије наше имају, може се рећи, подједнаку корист од учитељске школе овдашње, а доследно томе биле би им подједнаке и дужности према тој заједничкој школи њиховој.

Ту заједницу њихову у учитељској школи овдјешњој свједочи и размјер ученика тих трију Епархија наших у истој школи, а тај размјер стоји за сада овако:

У учитељској школи овдјешњој има за сада:

Епархија Пакрачка 7 ученика
 Архиепископства Карловачка 9 „ а
 Епархија Гор. Карловачка 33 „

Остали су ученици из других крајева наших.

А и ван граница Хрватске и Славоније могуће да се нађе по која црквена општина, и по која душа хришћанска, вољна приложити на ту човјекољубиву и по цркву и народ наш овдје у Хрватској и Славонији од особите важности цијел, која се не би дала тако лако постићи без подесна интерната, у коме би приправници били поштеђени од разних невоља и трзавица, које не дјелују добро ни на душу, ни на тијело њихово. С тога је епархијски школски одбор овај слободан по закључку донесеноме у данашњој сједници својој обратити се путем овим и начином на све православне српско-црквене општине, православне српске манастире, новчане заводе и на поједина имућнија лица Епархије своје, Архиепископства Доњо-Карловачке и Епархије Горњо Карловачке с најучтиввијом молбом, да својима добровољнима годишњима приложима, или једанпут за свагда,

потпомогну оснивање и издржавање интерната уз овлашћу учитељску школу нашу и тиме учине онима, који требају, дјело милости тјелесне а себи душевне, и уједно допринесу свој дио, да нам овдје у Хрватској и Славонији и цркве наше боље пропоју, и школе наше боље у напредак пођу, а епархијски школски одбор овај стараће се живо, да се примљени дарови на добро употребе и да донесу плода и добра и обилна.

Ако нас при томе потпомогне и која ван граница Хрватске и Славоније црквена општина наша или поједина душа Хришћанска, тим ће више обвезати нас, а себи освјетлати образ српски.

Имена приложника, осим што ће бити написана на Небеси, уписаће се и у посебну књигу и читати свагда приликом славе заводске, у знак благодарности, а уједно ће се и јавности редовно предавати.

Из сједнице епарх. школ. одбора у Пакрацу 17. (29.) априла 1897.

Миرون Николић,
 Епископ Пакрачки.

НЕВЕРНИКУ.

Груди су ми пуне бола,
 Срце пуно уздисаја;
 Живот ми је пустош права,
 Којој канда, нема краја.

Ох какав ми пређе беше
 Овај млађан живот мио,
 Док ми ниси Неверниче
 Моју срећу разорио!

Нови Сад 6/12. 1896.

С' тобом оде моја радост
 Јад ми сам у срцу ниче,
 Нема за ме' више сјаја;
 Све си оди'о Неверниче!

Немој мислит' да ти зато:
 Неверничке клетве вијем,
 Ох праштам ти од свег' срца
 У ком' љубав, и сад кријем!

С.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

— У српској гимназији у Цариграду завршена је школска година на најсвечанији начин, на којој је присутан био и српски посланик. Ученици, који су било у владању, у наукама или вештинама одличан успех показивали, награђени су. Цариградека српска гимназија је једна од најбољих школа тамошњих, што је свакако заслуга њеног наставничког особља.

— У Загребу постоји женски лицеј који је 1892 год. отворен. Лицеј овај приправља своје питомице или на педагошки пут, дакле за учитељице, или су питомице Латинке, дакле одговара на тави у дољној гимназији, или им даје опће образовање, замењује дакле досадашње „инсти-

туте.“ Крајем ове школске године свршило је 17 ученица педагошкиња, 4 латинке и 1 од опће образованости, и то већина њих са одличним успехом. И добротворна задруга Српкиња у Загребу обратила се је молбом на садашњи народно-црквени сабор у Карловцима, да се припомоћу из народних фондова оснује у Загребу српски женски лицеј.

— Гђца *Сиде Сенилићева* из Земуна положила је на будимпештанском педагогијуму оспособљавајући испит са одличним успехом. Живела!

— Међу заслужне Српкиње, које су се одликовале у учењу, имамо да забележимо још и гђцу *Пелагију Трифуновићеву* из Третеника у Србији, која је свршила у Кијеву гимназију, те је одликована златном медаљом. Живела!

— Гђца *Јованна Меламедова* положила је с одличним успехом учитељски испит у Београду, и уписала се у тамошњу *трговачку школу*. Ово је у Србији први случај, да женскиње изучава трговачку школу.

— Добили смо годишњи извештај о школи београдске трговачке омладине за год. 1896—7, из кога видимо да школа та има четири разреда, у којима је било сад 258 ученика. По својој наставној основи и снагама предавачким стоји ова трговачка школа на оној висини, како су удешене оваке школе и у другим престолницама.

— На будимпештанском универзитету који је од лањске године и за женске отворен, било је прошле године уписано само две женскиње. Од јесени ће пак тамо да се упишу више женскиња, јер су калуђерички редови, који се баве наставом, као што је будимпештански *Sacré coeur*, па Енглеске Госпођице, Сиве Сестре и још друге, намерни, да по две калуђерице пошљу ради оспособљења за предавање на средњим школама. У самој Будимпешти ће до године бити четири женске гимназије.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

— Велика је незгода за домаћице лети, кад остане јело, па не знају, како ће га сачувати од припеке, да се свеже одржи. „Па ја мећем у леденицу“ — рећи ће много. И ми би сви тамо оставили, кад би имали. Али како ћемо лети оставити јестиво кад немамо ни леда ни хладионице, па шта више често ни подрума? Ево како се може испомоћи. Ако је то месо, или друго какво јело, што хоћемо да оставимо, то свако за себе метнимо у порцеланску или штајнгутску чинију. Ту чинију с јелом метнемо у воду, најбоље у какав шафољ или другу већу и дубљу чинију, али тако, да је чинија с месом или другим јелом до горе у води, а да вода опет не улази унутра. Ако се преко дана два пут ова вода мења, то ће се месо и друго јело лепо одржати. Јела која су начета, као шувка, печење, кобасице и т. д. ваља на оној начетој страни увити у пергамент — папир (то је онај папир са којим се ~~у~~ увезује) али овај се папир пре тога натопи у путеру, па се скроји да је већи него начета површина, и онда се добро увезе. Тако се и начета површина одржи сасвим свежа и мекана, неће да се осуши и да отврдне.

ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЛЕШКЕ.

— Сви они који седећи обављају своје занимање или звање, највише пате од желудца, а то због притиска који чине због седења, унутрашњи делови на желудац. Тиме што им је погнут положај, не само да се смањује трбушна шупљина, него је отештано и дисање, не може како треба да се удише и издише, те отуд побољевања плућа и неуредан крвоток, а од овог побољевања срца. Још кад напоменемо, да се од силног седења искриви и кичма, онда се види јасно од каквих је злих последица дуго седење. На тај начин се прилично скраћује средњи век. Седење истина велике штете наноси човељем телу и здрављу, али се штетан утцај седења може разумно бар у неколико ослабити. Ако је седење у таком простору где се ваздух не обнавља, него се шта више још пуши, онда се крв све већма квари и све се пре опажају штетне последице таког седења. С тога ваља сваки који мора много да седи, чим му у звању или занимању настане одмор, да кретањем у слободном зраку, већбањем мишића, удисањем свежег ваздуха, поправи оно, што је седењем у телу покварио. Да је нужна к томе још и чистота, купање и прање, ветрење радионица јутром и вечером, то се по себи разуме.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

— Од књига за народ, што их издаје Матица Српска из задужбине Петра Коњевића, изашла је 70 свеска под насловом: *Из школе у живот*, од Амалије Бајишове, прерадила и за Српкиње удесила Даница Чакловићка Део III. Даље 71 свека, под насловом: *Народне приповестне*, скупио Владимир Красић, део II. Обе ове књиге су изашле накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новом Саду а цена им је свакој по 10 новч. Књиге ове за народ што их издаје Матица Српска, прелазе увек преко одбора за издавање тих књига, те им није нужна обашка препорука, јер се саме препоручују.

— *Школа и учитељство*, пред Петровдански сабор 1897 године, написао је Љубомир Лотић. Прештампано из „Школског Одјека.“ Цена је 20 новч. У књизи овеј расправљају се питања школска која се односе на унутрашње устројство и надзор. Препоручујемо нашим учитељицама ову књигу.

— *О ројудби*, написао Миливој Чудомировић. Срем. Карловци, Срп манастирска штампарија. 1897. Цена је 20 новч. Ово је четврта свеска пчеларске библијотеке, и у њој су изнесене на врло разумљив начин поуке, које се односе на радњу око кошница, кад настане време ројењу. Препоручујемо онима који се пчеларењем баве ово дело.

— *Женске мреже*, новела грофа П. А. Салијаса, с руског превео А. П. У Новом Саду штампарија срп. књижаре Браће М. Поповића 1897. Цена 20 новч. Колико се нами чини, ово дело још није било на реду да се преведе, да је пре њега ваљало још много друго превести, а ово је могло још реда чекати.

РАЗНЕ ВЕСТИ.

— *Изречено краљице Наталије*. У Београду је изашла књижица, у којој су афоризми српске краљице *Наталије*. Од тих афоризма краљичиних ево ћемо неколико да саопштите: *О животнош* пише краљица: „Тренутак безосећајности (анатије) може да учини сувишним читав живот, који је пун одлучности.“ „Десет година живота вреди излечење од илузије.“ „Ко много трпи, постаје себичан.“ „Безбрижан отац налик је на лептира, који себи на пламену спаљује крила.“ — *О женама* вели краљица ово: „Жена је као слепац; она иде напред, макар да и пада.“ „Жена ће увек љубити онога човека, који буде могао њом господарити.“ „Страсна жена извршиће нешто велико или ради велике мисли или да се коме допадне. Како би била сјајна њезина дела, када би се то обоје у њој здружило.“ „Страсна жена бори се против судбине, но најпосле подлегне.“ „Девојка је анђеол; пазите да не постане ђаво као жена“ — *О срећи* пише ово: „Тешко искушано срце не може после да буде сретно.“ „Независност није увек срећа.“ Чини се да је краљица праву срећу нашла у добротинству, јер пише: „Несретан је онај, који не осећа срећу добротинства.“ На крају говори о војсци: „Војник умире за отаџбину, као мајка за своје дете.“ „Свакој земљи је војска оно, што анђели пред божијим престолом“

— Човечији дух никад не мирује. Све га копка да дозна оно, што му је непознато. Томе унутарњем подстрекавању имамо да захвалимо толиким проналасцима у свима гранама науке. Од вајкада је човек тежио да дозна, како је у

оним деловима земље, куда још човечија нога није крочила. Наиме пак како је у најсевернијим деловима земљиним, баш на самом северном полу. Да то докуче, шиљале су разне државе експедиције, које су, једна са већим, друга са мањим успехом приближавале се својој мети, али је све то далеко од жељене мете, да се види, како је баш на самом земљином полу, — има ли тамо суве земље, или је чисто море? Баш се јесенас вратио са таког свог опасног пута одважни Норвежанин, Навзен, па је ето сад пошао научењак *Андре* на пут, но не као досадашњи путници лађом, већ ваздушном лоптом (балоном). На пут је пошао сад о нашем Петрову-дне, дигао се у зрак у грдном балону, и јужни ветар потерао га на север. Собом је понео голубове — писмоноше, не би ли о своме путу вести шиљао. У један мах се свет зарадовао, кад су ухватили голуба писмоношу, јер су држали да је *Андрео*в голуб, но доцније се показало да није тако. Још до сад дакле нема никаквих вести, још се ништа незна о судбини одважног ваздухопловца.

— Колико се људи муче, да из спољашњих знакова закључују на унутрашњост, на душевну особине човечије? Френолози гледају склоп лубање, па из њених савијутака закључују о душевним способностима, физијономисте хоће из лица да исчитају то. Други мудраци хоће из других делова човечијег тела, као н. пр. по руци да суде о човеку. Веле да је човек са великом руком обично тром и спор на мишљењу и делању, да не уме никад два посла на једанпут радити. Мале руке показују, да је хитар и да може обављати разноврсне послове са свим лако. Дуге и узане руке са претима који се тање, показују способност за вештине и разумевање лепоте. И на то гледе неки како се шешир носи. Искуство показује, да разумни и бистри људи не завале свој шешир никад натраг, а људи који га опет сувише на очи намичу, да су обично подмукли. Људи који обично носе сувише мале шешире, који нису за њихову главу, обично су ограничени, а који накривљују шешир, то су сујетни и без духа. Онда неки пазе и на очи. Не вели се бадава, да се кроз очи види душа. Мисли се да је плаво око верно и искрено. Граорасто (наши веле око ђаволасто) показује бистар ум и велик таленат. Велики мислиоци и политичари су имали обично граорасте очи. Зеленасте очи имају обично људи одважни, поносити и енергични. Мрке очи показују поштење,

тачно испуњавање својих дужности и бистар поглед на живот, а црне очи напраситост, страшност, одважност и одлучност. Велике очи, по мало пупчасте знаци су доброг говорника и у свему вешта човека. — — — Тако веле, и то је некад и тако, а кад и кад и није тако ко ће то знати по спољним знацима, шта је у души човечјој.

А Ф О Р И З М И.

Нада је пчелица, која из свакога цветка слатки мед сиса, да га приуготови људима на уживање. Нада је зефирић, који суши сузе са од тешка плача уморених очију; она је звезда Даница, која расветљује тамне путеве живота, она је трачак сунца у ноћи беде, она је мајка сиротама, врело окрепе за умерене путнике живота. . . . Ах, шта би човек без наде био?

Longfellow.

Праве су сласти тако ретке и пролазне, да би човек одиста био врло несретно биће, кад наде не би било. Она влада над будућности нашом и прича нам о незнатим новим и љепшим радостима. Да! И најсретнији човек не би се тако потпуно наужио среће своје, кад му нада у незнану будућност не би повисила вредност садање среће.

Octave Feuillet.

Садашње доба вазда потрошимо на глупости, али оно, чему се још *надамо*, вазда је посвећено мудрости.

Lessing.

Надо, бедна надо, што си кажи дед?
Злаћаној у чаши — отровани јед.

J. V.

Нада лева јутарње руменило у бурну ноћ живота.

Goethe

Кога је нада често преварила, тај се научи — *страху*.

Grabbe.

Наде су наше као оне лађе на широком мору. Сад им видиш поносите јарболе — сад их опет нестане у маглама и облацима.

Racine.

И кад сасвим може да буде, да нам се испуне жеље, ми вазда још сумњамо, и за то смо онда сваки пут изненађени, када нам се нада испуни.

Goethe.

Ми живимо надајући се свеједнако, па и онда кад умиremo, опет гајимо нове наде.

Voltaire.

Ни у најдрљим часевима не подај се безнадици. Па нека бесви мрка бура, па нека витлају тамни ветрови, нека тмасте облачине сакрију, нека убију и задњи светли трачак, што но би још кроз њих продрети могао, зар да то помишљаш, да су и вечне звезде угасле? О не — оне сјају скривене, облаком. Свака је жалост само попут празних облака. Ови се напокон разиђу и растану.

Zschokke.

И ако нам се нада пречесто покаже као пуста варалица, и ако цвеће на дрвету наде пречесто не доносе плода, ал' оно ипак заноси, а када цвеће опане — вазда се ново опет рађа.

Ada Negri.

Жалост би се још дала поднети, само да се може вазда спасти нада и вера у људе.

Достојеvски.

Нада је једина ризница, коју не можеш исцрпити, једино врело, које не пресане, једина чесма воде животнице, коју изграбити не можеш.

Malot.

У нади наше највеће среће скривена је клица наше највеће жалости.

Ján Neruda.

Нада је горљива савезница младости и лепоте.

Толстој.

Опозиција трпљењу — једина је нада.

Béranger.

Има нада поред којих се и умире, ако се не испуне.

Daudet.

Без весеља могли бисмо живети, али никада без — наде.

Eötvoös.

Сабрала

Јелица Беловић Бернадзиковска.

С У З А.

У пријенку руже што дивотно мири,
Под притиском жеља нас двоје смо стâли,
А двороги мјесец више нас је сјао
К'о у освит сунца горди морски вâли. . .

Ђутали смо н'јемо. . . А и нашто р'јечи
Гдје говоре срца махом раздрагана,

Бос. Петровац.

Ђе говори суза што ми оком лута —
Мјесечевим зраком дивно обасјана?

Ох, да ли је виђе? . . . Да л' ти она каза
Ватренога срца осећаје моје,
Осећаје чисте, *истиниште*, свете,
Што их пјесма моја тако тајно поје? . . .

Богдан — Крајишник.

Л И С Т А К.

„ТЕБЕ ЗЛАТО ЈА МИЛУЈЕМ.“

Бијаше то у чаробном неком предјелу. Пријатељица ме позвала да код ње у винограду проведем неколико лепих дана. Бијаше заручена, па је хтела у колу својих другарица да се још наужије свога „девовања царевања.“

Одох на пут. Дуго мишљах шта би јој понела на дар, док се не домислих и поведох јој заручника. Бијасмо тесни пријатељи, па се је радо дао од нас употребити за ту слатку шалу.

Ох како се веселила лепа Мила, кад јој предах свој дар. Изнесе одмах доброга вина, па до у касну ноћ испијасмо у све могуће мере. Сеђасмо у башти пред кућом, бијасмо ванредно весели. Све око нас бијаше сретно, звезде на небу намигиваху обесно и заљубљено, као да су и оне пиле од нашег доброг вина. Ноћ је већ била далеко одмакла, а ми још и не мишљасмо да променимо програм. Одједаред заори кроз дивну ноћ дивна песма. Танко и красно женско грло изводило је заљубљену песму.

Пођем до живице и разгрнем да погледам у другу башту ко пева. Заручник и Мила одмах за мном. „То је госпа Зорка!“ рече Мила. Преко бијаше расветљено, па смо могли све добро видети, а да они нас не виде. Никада не ћу заборавити тај приказ!! Прекрасна млада жена стајаше наслоњена на дрво у белој хаљини, а до ње руком око њеног паса муж јој, старији већ човек. Песма јој извираше из белог грбца уметничком снагом, музикалним разумевањем и неописивом звонкошћу.

„Тебе злато ја милујем!“ певаше, лепу ту нашу народну песму. Сретни војно гледаше је благим погледом, а да слика буде још лепша стајаше крај то двоје сретника још двоје анђела, двоје лепе, лепе деце.

„Ах, како су сретни!“ рече Мила и уздахне. „И ми ћемо тако сретни бити!“ ускликне заручник.

„Дао Бог!“ шапнух ја. И не могах да скинем ока с оне чаробне слике. „Да, да, ово је и у мојој души слика среће! Тако си ју и ја замишљам.“

У то песма замину, а они сретни људи обасуше једно другога блаженим, врућим пољупцима. . . .

* * *

После две године опет ме Мила позове к себи. Одазовем се радо, а знала сам зашто. Бићу кума Милином првом сину. . . .

И опет сеђасмо у башти. Мила и њен војно бијаху сретни, као пар младих голубова. До у касну ноћ текла је шала и забавица у нашем друштванцу. На једном и опет захуји онај познати глас „Тебе злато ја милујем!“ Не хтедох кварити друштва, па се сама одшунјам до живице, па погледам преко. Видим Зорку красну у белој хаљини као и онда, видих и сретног војва, који леђима бијаше окренут к мени, те му нисам могла да гледам у блажене очи. Слушах песму, слушах до конца тај сребрни, магични гласак. Зорка зашутити, а кад затвори лепа уста, скочи сретни војно и страшено обухвати своју лепу женицу. У тај час вриснух ја: „Ама, то није он — није онај — Мило, слатка Мило!“

„Није онај!“ рече Милин муж, „није, јер је онај умро, а лепа се Зорка удала по други пут и сад овоме исто тако пева:

„Тебе злато ја милујем!“

Сад су биле разорене све моје лепе слике о срећи, о љубави. . . .

Јелица Беловић Бернадзиновска.

Д Р У Г И Ж И В О Т.

(ЦРТИЦА ИЗ ЖИВОТА),

од

Неактима.

Истом што му се прво дело указа на јавности, потражих га на стану, да му честитам на успеху, што му је исто изазвало. Критика општом похвалом обасипаше младога писца, те како не би

похитао и ја, да овој прикључим и моју похвалу. Још од детињства се познавасмо; та наклоност и свеза међу нама постаде још у оно време, када се душа наша знаде узвисити до лепога

и узвишенога, без да би овај полет био каквим интересом скопчан.

Затекох га у његовој са свим скромно намештеној собици. И сада ме оном умиљатошћу прими, коју свагда таком приликом опажах на њему. Баца ми се око врата, као какво дете, и неизмерно сретним се изрази са успеха, ком' се не надаше.

— Брате, — рече ми, — не припада мени та похвала! Љена је заслуга то, што ми дело успеха нађе. Њеној љубави имам се захвалити за све то. Отуд сам црпио снагу, смелост; — при писању свакад сам њу видио, њен умиљати лик лебдио је пред-а-мног, а у ушима ми не престано њен благ и мек гласак звучаше.

— Дакле ипак! — прекинух га. — Дали сам рекао. . . .

— Водем је, неисказано је водем . . . и ту сам љубав описао у тој књизи. Сваки редак, свако слово потекло је одавде из срца.

— Заиста, брате, у теби велик дар лежи! — приметих му без икаква ласкања. — Те зато дођох амо, да ти и ја честитам, који ти познаје борбу, што се кроз цео живот твој повлачила.

— Јест, ти ми познајеш и прошлост. Знаш ме, увек сам за славом жудио. Све сам за љубав материну чинио, хтео сам је обрадовати. Али није дочекала сирота; умрла је без да је дочекала ту радост. . . . Погле! — ту ми пружи неки лист у ком' беше критика о његовој књизи. — То ми више вреди нег' све на свету! . . .

Ту ми одушевљено поче причати историју своје љубави. Не беше у њој ничег особитога, до ли обичних свакидањих догађаја.

Заљубио се у неко младо девојче, које тек оставило школу. И ово га девојче разумедо; истинитим осећајима младога срца љубљаше тог идеалнога младића. Она беше, као приспели пулобак, који се додиром првог сунчаног зрака распуши. — Примчиво срце јој први пут осећаше топле зраке љубави. Ох! тако блажени, топли осећаји бежу то! Сама помисао, да она није више дете, да је већ ево велика девојка и да има неког, који ју љуби, — чињаше ју сретном. Неки неисказан и њој непознат осећај озарио јој чисту и непокварену душу.

Овај младић пак у свачему личаше на њу и он први пут љубљаше у свом животу. Ваљда патња и немаштине сувопарним мудростима обузеше му мишљење, када му срце остаде још недотакнуто опијајућим осећајима љубави.

Он љубљаше — не . . . обожаваше ово девојче и његова сувопарна мудрост стоји се са безбрижном љубављу, те се из ове мешавине изроди она књига, којој сваки редак, свако слово извире из кристалног врела несобичне љубави. У тој књизи не беше ничег из идеалног света; него из најприроднијих цветова беше састављена, росна и пуна свежа и опијајућа мириса.

Само овај уме тако што написати, који и осећати зна; осећати тако, као што он осећаше, и љубити, као што он љубљаше.

*

Али нећу да се упуштам у критику.

О писцу мислим говорити, који тамо поред стола седи, удубивши се у своје сањарије. Час баци поглед кроз прозор, као да тражи нешто слично својој замисли; — а час се лати пера те пише, међу тим непрестано се хвата за главу, као ободравајући ју, да и даље само неуморно ради — све за славу! —

Тежња за славом не даде му мира. Први успех ули му храброст, али он овим успехом не беше задовољан. Чезнуо је за новијим успесима, хтео је бити достојан свог идеала.

Хтео је створити нешто лепо, нешто узвишено и труд му не беше узалудан. Слава му беше већ установљена.

Једну целу је имао пред собом, да се узвиси до своје љубљене; али да је знао на каквој висини стајаше она!

Тек што се летњи зраци сунца угасише, несташе и топли зраци љубави из срца обожавајуће. Олако баци од себе једно племенито срце, када оно већ на врхунцу своје славе стајаше.

Кратко беше то писамце, које ову жалосну вест садржаваше:

„Отац ми не дозвољава да ваша будем; с другим ћу морати пред олтар ступити, молим Вас опростите ми!“

Ове речи пратило је и дело.

А сиромаша песник пак немо прими ову тужну вест. Није роптао, нити се тужио, али суморне прте лица показиваху, услед немилостивог удара, порушено срце.

— Зашто умем тако дубоко осећати, зашто умем тако искрено љубити?! — повикао би кад-кад, и тада би ми се бацло на груди и јецао, као мало дете.

*

Са прозора гостионице проматрах свет, који је онуд пролазио, нарочито за то, да би њега опазио, кад прође.

Туд га је пут водио сваки дан.

Не нађох га дома; већ неколико дана како га неста, па ни трага ни гласа о њему.

Најзад га опазих, где другом страном улице брзо прође. Потрчао сам за њим и за неколико тренутака га стигох. Како је изгледао овај човек! . . .

Одело му изгужвано, коса замршена, лице бледо. Испрекидано је говорио, и сваким покретом се је издао, да се боји од мене, да се боји од људи!

За тренутак један насилно се умири и ухвативши ме испод руке рече ми:

— Други живот отпочињем сада, други живот, брате! Видићеш, како ћу сретан бити! . . .

На мах се отрже, бесомучно јурну напред, те га на првом рођу улице несташе испред очију мојих.

Од тога доба је већ прилично времена прохујало. Израстох већ из младићког, те ступих у човечанско доба; али тог мог друга песника нисам могао заборавити. Тражио сам, али узалудно. Ону књигу још и сада чувам. Често је прочитавам, те је срањивам са новијима, али ни у једној не налазим ону топлоту, онај природан гласак, који би онако битно говорио о љубави. Овај догађај све до сада не причах никоме. Али ме сада случај нагони, да вам испричам.

Једно лето проведох на селу са мојом малом породицом. Сваки дан сам излазио у шуму и на пољану, да се насладим природних красота, те сам од јутра до мрака тумарао међу усевима.

Често се загледах у вредне раденице, који и најтеже послове весело свршаваше.

Једног дана застадох пред неком групом посленика. Пажљиво сам их почео посматрати, док напоскон један између њих окрете се к мени, те пристојно скинувши шешир, рече ми: Боме, господине, тешко нам је мало. . . .

Више не мога рећи, јер већ у другом тренутку, баци ми се око врата и као некада, давно, поче поново плакати, као мало дете.

Прилично времена потраја, док се исплетох из тог загрљаја; сузе му блисташе у очима.

Затим повиче једној стаситој млади, која зачуђено стајаше од нас не далеко.

— Та оди ближе жено! Погле овог господина; он ће ти испричати онај случај, када бих једном шевут.

И ја јој испричам.

Овај други живот му је донео срећу и ону вредну и чуварну жену, коју већ сада већма љуби од незнам каквих књига на свету.

Риџица.

посрбио: *Ст. Влајковић.*

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

— Приликом прославе шестдесетогодишњице владања енглеске краљице Викторије, дао је српски краљ Александар краљици Викторији орден Св. Саве првога реда. Као повод даровању спомиње се то, што је енглеска краљица још године 1838 кнезу Милошу послала велику збирку разних економских справа, које су се од тога доба одомаћили у Србији, те је тако краљица одликована за развитак земљорадње у Србији.

— У недељу 13. (25.) јула састали су се на позив румског певачког друштва изасланици скоро свију наших певачких друштава на Стражилову, где су најпре учинили помен Бранку код његовог гроба, положивши венце од стране новосадског и румског певачког друштва, која су на овај састанак целокупна изашла. После су се изасланици саветовали о томе, како да се доскочи тој невољи, што друштва певачка због оскудице у издавању српских зборова врло тешко могу да дођу до новијих производа Срба компониста. По дужем саветовању би решено, да се покупе сви зборови изворни који се налазе по архивама разних певачких друштава и да се издаду по предходној дозволи автора у једној књизи. Трешак око издавања овог дела досенила би сва певачка друштва, а посао око уређивања

тога дела поверили су присутни изасланици једном одбору, у који су изабрали проф. Јована Грчића, А. Јорговића и Тихомира Остојића. После тога саветовања су присутна певачка друштва отпевала сложено и лепо неколико песама, а присутне певачице се још изиграле уз војничку музику, која је била присутна, те се у вече после пријатноведеног дана развиђаше певачка друштва у уверењу, да су својим заључком српској музици користили допринели.

Ч И Т У Љ А.

† *Анна Павловићна.* Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња окитила је венцем признања самртни одар своје миле савругарице, своје заслужне одборкиње и вишегодишње подначелнице Анке Павловићке, па у многобројној и тужној пратњи предала земне остатке њене б. (18.) јула о. г. успенском гробљу на сахрану.

Рано се, још врло рано, уклони од нас та добра душа, та вредна и одушевљена Српкиња, та мила друга. Није навршила ни 55. годину свог доста мученичког живота, па промену овај бедни и невољни свет, лепшим и вечним животом.

Анка Павловићка рођена је у Будимпешти у одличној породици Владисављевићевој. Са својим добрим и верним супругом дром Стеваном Павловићем, адвокатом, новинаром и књижевни-

ком, поживила је леп век од 30 година и поклонила је Српству два добра сина: Дејана и Александра, оба правника, и две честите кћери: Десану и Милицу. Десану су удали за мерника нишког Јоцу Аврамовића, те из тог брака поникоше троје чиле унучади: Софија, Стева и Зорка, који заједно оплакују своју матер и мајку, што их тако рано отера у сирочад.

Анка Павловићка има знатних и лепих заслуга за наш друштвени живот овде. Кад се оно 1870. г. састао опет тако, као данас, наш народни црквени сабор, беше и она прва међу оним Српкињама, што покренуше на њему мисао да се и за наше Српкиње отворе виши просветни заводи. И поникоше из те љубави три српске више девојачке школе у Нов Саду, Панчеву и Сомбору. Кад се разранише толики синови наши при ослобођењу своје од 1876 77 и доцније у бугарско-српском рату; била је она међу првима, што је напустила и кућу и децу, па купила прилоге у помоћ овим страдалницима. На челу оне војске Српкиња напих, што се прикупљале 1880. г. у задругарке беше она најодушевљенија поборница за заједницу Српкиња за добротворне и просветне цели. Па и доцније, кад год је ова задруга покретала забаву или тражила из своје средине изасланства за опште друштвене цели, избијала је покојница у прве редове, те је за то задруга и одликовала кроз сво време свог битисања поверенством одборнице а последње три године и поверенством своје подвачелнице.

Изненадни и напрасни растамак њен збунио је задругарке, али се ипак искупио леп број чланица, те јој одаде пратњом до вечне куће заслужну почаст, а на гробу се опростио с њом у неколико топлих речи задружни перовођа А. Варађанин.

Нека та добра душа наше драге Анке нађе вечна насеља у наручју преблагог Творца, куда је наше молитве отпратише и нека буде уверена, да је искрено љубљена и поштована од свију задругарица, пријатеља и поштоваоца, који јој и довикују на прагу вечног раставка: лака ти црна земља била и вечан спомен међу нама!

† *Христина Велић* рођ. *Панчевац* супруга вршачког учитеља Милоша Велића, преминула је у Вршцу, 12. (24) јула у 63 години свога живота. Покојница је била добра Српкиња и мати, која је након себе оставила пет кћери и три сина; они у покојници оплакују своју добру матер, која им је у срца усађивала све што је племенито и добро. Нека је покојници лака земља и вечан спомен!

† *Павле Балта*, протојереј и парох новосадски, катихета у српској вишој девојачкој школи новосадској од поставка јој, преминуо је након кратка боловања 13. (25.) јула о. г. у 81 години свога живота. Покојник је био примеран свеште-

ник, добар отац, друг и искрен пријатељ, а био је уважен од целог грађанства. Служио је пола века као учитељ и свештеник, вршећи савесно своју дужност. На погребу се стекао силан свет, ученици и ученице свију овдашњих српских школа, да испрате свога доброг старешину, а ученице срп. више дев. школе онојале су при опелу свога доброг и милог катихету. На опелу је чинодејствовао сам високопреосвећени госп. Епископ уз припомоћ свог овдашњег свештенства, у чије име се у цркви опростио са покојником преч. г. Божидар Поповић лепим говором, а на гробљу се дирљивим речима опростио г. А. Варађанин, управитељ од свога многогодишњег друга, а школског катихете, у име читавог збора и у име свију ученица. Покојнику нека је лака земља и вечан спомен!

† *Константин Стефановић*, учитељ новосадски у миру, преминуо је 18. (30.) јула у својој 77 години. Покојник је преко четрдесет година служио као народни учитељ у Нов. Саду, те је дочекао да види своје многе ђаке као виђене знамените људе. Био је благе нарави, те су г. његови ђаци а и сво грађанство волели. Испратили су га сви његови поштовачи и другови, заједно са школском децом. На гробу се у лепом говору опростио у име другова г. Милан Јовановић учитељ Нека је покојнику слава и вечан спомен!

† *Никола Манојловић*, парох у Слатини у Славојинији и посланик на срп. народном црквеном сабору у Ср. Карловцима, преминуо је 12. (24.) јула у 32 години свога живота. Када је највише могао радити, када би му рад био најинтезивнији, онда је покојник оставио овај свет. А радио је још као ђак на књижевном пољу, па није свој рад ни после као свештеник напустио. Покојник је знао пољски језик, те нам је из богате књижевности пољске пресадио многи цветак у нашу књижевност, а са успехом се огледао и у изворним песмама. У радовима својим потписивао се *Рајко*. Колико је покојник био уважен, сведочи и то, што му је у Карловци приређен парастос. Нека је покојнику лака земља и вечан спомен!

† *Др. Душан Ружић*, професор богословије у Рељеву у Босни, преминуо је у најлепшем цвету своје младости, у 30 години живота свога, код својих родитеља у Вел. Бечкереку. Покојник беше врло спреман раденик у винограду Господњем, на је грдна штета, да је отишао са овога света онда, кад се тек латио рада. Нека је врлом покојнику вечан спомен!

Учтиво умољавамо оне наше поштоване претплатнике, који лист примају, а до сад нам претплату нису послали, да то што пре изводе учинити, јер и ми имамо обвеза, које на време ваља измирити.

Администрација „Женског Света.“

САДРЖАЈ: Шире поље за рад женских залуга, од Ла — — Сјетиме се... од Алексе Ристов Шантића. — † Љубица удова Радишићка, Добротворка. — Нада, по Пететију од Јелнице Беловић—Бернадзиковске. — Писма моме сину. (Свршетак). — Вечита љубав, превод од Радослава. — Виши завод за васпитање девојака у Београду. — Права срећа од Александра Каракашевића — Сремца — Честити роде Српки! од Мирона Николића епископа Пакарчког. — Невернику од С. — Велешке. — Суза од Богдана Крајинића. — Листак: „Тебе злато ја милујем“ од Јелнице Беловић—Бернадзиковске. — Други живот, цртица из живота од Неаткима, посрбио Ст. Влајковић. — Ковчежић. — Пошт. претплатницима.